

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΝΗΣ

ΑΓΝΙΑ κόρη δὲν ἀγάπησε στὸν κόσμο πρώτη φορὰ μὲ τέτοια δύναμι καὶ μὲ τέτοια ἀφοσίωσι, ὅσο ἀγάπησε ἡ «Ἀγνὴ» — ἡ «Ἀγγίτσα» — τὸ Στέλιο, τὸ γυιὸ τῆς περιβολαροῦς, τὸν ἀνθοκόμο. Τὸ σπίτι τοῦ πατέρα της, τοῦ ἀγελαδάρη, μὲ τὸ μεγάλο σταῦλο καὶ τῆς εἰκοσι καλοθρεψιμένες ἀγελάδες του, ἥταν ἀντίκου στὸ περιβόλι τῆς χήρας, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Κάθε πρωΐ, χειμῶνα καλοκαῖρι, ποὺ ἄνοιγε τὰ παραθύρια μὲ μιὰ θαλασσιὰ σκούφια τυλιγμένα τὰ καστανόξανθα μαλλιά της γιὰ νὰ σιγυρίσῃ τὸ νοικοκυριό, ὅπως τὴ μάθαινε ἀκόμα ἡ μῆτέρα της — ἡ «νοικοκυρά» μὲ τὸνομα — ἔβλεπε κάτου, μέσ' στὸ περιβόλι, τὸ Στέλιο νὰ ἦναι σκυμμένος, ἀνάμεσα στῆς τριανταφυλλιές, στῆς γαρυφαλιές, στοὺς ναρκίσσους, στὰ ζουμπούλια, στῆς νεραγκούλες, στῆς ἀνεμῶνες, στὰ γιούλια, στῆς βιόλες, στοὺς κρίνους, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ τοῦ κάθε ἀνθους, νὰ ἦναι ξεσκούφωτος, μὲ τὸ μαβὶ πουκάμισο, ἀν ἥταν καλοκαῖρι, ἢ νὰ φορῇ ἔναν κούκκο χωμένον ὡς τ' αὐτιά, καὶ μιὰ κοντόχοντρη λασπωμένη πατατούκα, ἀν ἥτανε χειμῶνας, νὰ σκαλίζῃ τὸ χῶμα, νὰ κόβῃ μὲ τὸ κλαδευτῆρι, νὰ φίγη κοπριά, νὰ ποτίζῃ, νὰ κάνῃ μπουκέτα γιὰ τὸ μαγαζὶ ποὺ εἶχε νοικιασμένο τὸ περιβόλι, καὶ νὰ τραγουδῇ. Εἴτε τ' ἀγιάζι ἐπάγωνε τὰ δάχτυλά του, εἴτε ἡ κάψα ἐμούσκενε καὶ ἄναβε τὸ πρόσωπό του, τὸ τραγουδάκι δὲν τοῦλειπε. Κι' εἶχε μιὰ φωνὴ βαθειὰ καὶ ἀρμονική, ποὺ πήγαινε ἵσα στὴν καρδιά, καὶ τὰ τραγούδια του λέγανε πάντα γιὰ κάποιον πόθο ἀπελπισμένο, γιὰ κάποιον πόνο μυστικό, γιὰ κάποιαν ἄτυχη ἀγάπη ποὺ λυώνει τὴν καρδιά καὶ μαραίνει τὰ πειὸ ἀνθισμένα νηάτα.

Συγνὰ ὁ κόπος ἔκοβε τὸ τραγοῦδι του· ἔνα φύσημα τοῦ ἀέρα ποῦ ἀνατάραξε τὴς λεῖμονιές, ἢ ἔνα «κράκ» ποῦ ἔκανε τὸ κλαδευτῆρι, ἀκουγότανε στὴν πρωινὴ ἡσυχία καὶ πάλι ἐξακολουθοῦσε τὸ τραγοῦδι.

Κάπου-κάπου ὁ δουλευτὴς τῶν λουλουδιῶν, ἀνασήκωνε τὸ κεφάλι του πρὸς τὸ ψηλὸ σπίτι τῆς γειτονοπούλας, ἔστελνε μιὰ σεμνὴ καὶ γρήγορη ματιὰ στὰ παραθύρια, κι' ἄμα ἔβλεπε τὸ θαλασσὶ κεφαλάκι μὲ τὸ τριανταφυλλένιο πρόσωπο, κοβόταν ἡ πνοή του, χτυποῦσε ἡ καρδιά του, ἔνα σιγανὸ «καλημέρα» ἀνέβαιν' ἀπ' τὰ χείλια του, σάν προσευχὴ πρὸς κάποιο ὑψος, τὸ θαλασσὶ κεφαλάκι τοῦ ἔρριχνε ἔνα γελαστὸ καλημέρισμα, βουβὸ καὶ κρυφό, νὰ μὴ τὸ νοιώσῃ κανένας ἀπ' τὸ σπίτι, — γιατὶ ἀλλοίμονο! — "Ἄμα δὲν ἔβλεπε τίποτα, κατέβαζε τὰ μάτια του, ἔβγαζε" ἔναν ἀναστεναγμὸ κι' ἔσκυνε πάλι στὴ δουλειά.

'Αλλ' ἀν ὁ Στέλιος δὲν ἔβλεπε τίποτα ἀπὸ κάτου, ἢ 'Αγνίτσα δὲν τὸν ἀφηνε στιγμὴ ἀπὸ ψηλά. Κρυμμένη ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὰ ἀσπρὰ κουρτινάκια μὲ τὴς πλατείες νταντέλλες ποὺ εἶχε πλέξει μὲ τὰ ἐργατικὰ καὶ γρήγορα χεράκια τῆς, παρακολουθοῦσε τὸ μελαχροινὸ παλληκάρι μὲ τὰ κατάμαυρα καὶ κατσαρὰ μαλλιά καὶ μὲ τὸ λεπτὸ μουστάκι ποὺ ἐπάσχιζε νὰ βγάλῃ τὸ ψωμὶ τῆς μάννας του, τῆς μικρῆς του ἀδελφῆς καὶ τοῦ ἔαυτοῦ του, ποὺ περιμένανε νὰ ξήσουνε ἀπ' αὐτὸ τὸ περιβόλι ποὺ τοὺς ἀφησε ὁ συχωρεμένος κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ χέρια τὰ ἐύλογημέν' ἀπ' τὸ Θεό. Κι' ἀκούγε κρυφὰ τὸ παραπονιάρικο τραγοῦδι του, ἥξερε πῶς ἔβγαινε γι' αὐτήν, καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔβλεπε τὰ μάτια του ν' ἀνεβαίνουν πρὸς αὐτήν μὲ μιὰ ἐλπίδα καὶ νὰ πέφτουν μὲ ἀπελπισία — κι' ἀκούγε τὸν ἀναστεναγμὸ ποὺ ἀφηνε κάθε φορὰ ποὺ δὲν τὴν ἔβλεπε — ἔλυσων' ἡ καρδιά τῆς καὶ μιὰ δριμὴ τὴν ἔσπρωχνε νὰ τεντώσῃ τὸ παράθυρο, νὰ σκύψῃ καὶ νὰ τοῦ φωνάξῃ, μιὰ γιὰ πάντα, ἐλεύθερα κι' ἀφοβα: «Στέλιο, σ' ἀγαπῶ! μόνον ἔσεναν ἀγαπῶ καὶ μόνο μ' ἔσενα θέλω νὰ ξήσω. Μὴ στενοχωριέσαι, μὴν ἀναστενάζεις, Στέλιο, καὶ μοῦ σπαράζεις τὴν καρδιά».

'Αλλὰ δὲ μποροῦσε· θὰ τὴν ἔσκοτων' ὁ πατέρας της· θὰ τὴν κομμάτιαξεν ἡ μάννα της. Τὸ ξέρανε πῶς ἀγαποῦσε τὸν «περιβολάρη», δυὸ χρόνια τώρα καὶ τὴν προσέχανε. Τόξερε κι' ὅλη ἡ γειτονιά, κι' αὐτὸ ἔκανε θηρίο τὸν πατέρα της, κι' ἐμαράζωνε τὴν ἀγελαδάρισσα. Τὸ παιδί τους, ἡ μοναχοκόρη τους, νὰ πέσῃ σὲ τέτοια καταφρόνια, νὰ πάρῃ ἔναν «περιβολάρη», ἔνα δουλευτὴ ποὺ ἔζοῦσε μονάχ' ἀπὸ τὰ χέρια του, μὲ μισὸ κομμάτι περιβόλι, στὸ μερίδιο του, τὸ γυιό τῆς «περιβολάρισσας»; "Αμ καλλίτερα νὰ πέθαινε παρὰ νὰ πάθῃ τὸ ἀρχοντόσπιτο τους τέτοιο ρεζιλίκι.

Καὶ τῆς τῶχε πῇ πολλὲς φορὲς ἡ μητέρα της ἄμα τύχαινε νὰ τὴν τσακώσῃ νὰ κρυφοκυττάζῃ κάτου στὸ περιβόλι.

— Μωρὴ σύ, νὰ μαζέψῃς, κακομοιῷα, τὸ μυαλό σου, γιατὶ

Θὰ σὲ σκοτώσῃ ὁ πατέρας σου. Καὶ καλὰ κι' ἄξια θὰ σου κάνη. Δὲ θὰ τὸ πομπέψῃς ἐσὺ τὸ σπίτι του.

Ἐκείνη τῆς ἀπαντοῦσε, μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι:

— Γιατί, μητέρα, θὰ πομπέψω τὸ σπίτι; Πῶς εἶναι φτωχός; Δουλεύει. Εἶναι τίμιος. Ἄμα πάρη ἐμένα, δὲ θὰ γίνη πλούσιος; Δὲ θὰ βοηθάῃ τὸν πατέρα;

— Τὴν κακή ψυχορή σου μέρα!

— Γιατί μὲ βρίζεις; Ἐγὼ δὲ θὰ ζήσω μὲ τὸν ἄντρα μου; ἐμένα λοιπὸν δὲν πρέπει πρῶτα νὰ μ' ἀρέσῃ; Ἐμένα αὐτὸς μου ἀρέσει, καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἔχῃ κανένα ἐλάττωμα ἀλλού ἀπὸ τὴ φτώχεια. Μὰ ἡ φτώχεια εἶναι τιμιότη. Κι' ὁ πατέρας μου φτωχός δουλευτὴς σὲ γαλατάδικο ἥτανε, ὅταν σὲ πήρε σένα, μὰ ἥτανε τίμιος καὶ ἐργατικὸς κι' ἔκανε λεφτά. Ἐτσι κι' αὐτός. Γιατί λοιπόν;

— Γιά τὴν κακή σου! Γιατὶ δὲν εἶναι ἵσα κι' ἵσα. Οὔτε θὰ ἀφήσουμε τὸ γάμο νὰ πάμε γιὰ πουντάρια. Ἐχουμε γαμπρό. Τὸ σπίτι κι' ἡ δουλειά μας ἔχει ἔξοδα καὶ δὲ θὰ μᾶς τὰ δώσῃ ὁ περιβολάρης· τ' ἀκοῦς; κι' ἀν σὲ βάζῃ αὐτὸς στὰ λόγια καὶ ἀν σου παιδνῇ τὰ κουτόμυναλά σου γιὰ νὰ σου πάρη καὶ τὰ λεφτά σου....

— "Οχι! πετάγεται ἡ Ἀγνή καὶ λέει δυνατὰ τῆς μητέρας της, ἀπλώνοντας τὸ χέρι της σὰν νάθελε νὰ τῆς βουλώσῃ τὸ στόμα· μήν τὸν κατηγορᾶς, γιατ' εἶναι ἀμαρτία! Ποτὲ δὲ μ' ἔβαλε σὲ λόγια! σ' ὀρκίζομαι στὴ ζωή σου, πῶς Ἰσα-Ισα, δὲ μὲ θέλει.

Ἡ ἀγελαδάρισσα κύτταζε τὴν κόρη της μὲ εἰρωνεία, βάζοντας τὰ χέρια στὰ γοφιά της. Κούνησε τὸ κεφάλι της:

— Χμ! Δὲ σὲ θέλει, αϊ; Τὸ μέσκαρᾶ!

— "Οχι, δὲ μὲ θέλει.

— Σου τόειπε;

— Ναί, μοῦ τόειπε.

— "Ααα! ὥστε μοῦ βλεπόσαστε κρυφά, ἔ; καὶ μοῦ κουβεντιάζετε.... γιντὶ γαϊδοῦρα!

Ἡ Ἀγνίτσα, σὰν νὰ πιάστηκε σὲ δόκανο, κατέβασε τὰ μάτια καὶ δὲν ἐμίλησε. Εἶχε κιτοινίσει. Ὁ λάρυγγάς της στέγνωσε. Ἡ καρδιά της πήγαινε νὰ σκάσῃ.

Ἡ ἀγελαδάρισσα χύθηκε στὴν κόρη της, τὴν ἄρπαξ ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ τὴν τράνταξε λέγοντας μὲ λυσσασμένη περιέργεια:

— Νὰ μοῦ πῆς γρήγορα, τί σοῦειπε! Λέγε, γιατί, ἔ! τώρα δὰ σὲ σκότωσα. Λέγε!

Μὲ θάρρος εἶπε τὸ κορίτσι:

— Μοῦ εἶπε πῶς οὔτε τῶβαλε στὸ νοῦ του, οὔτε ἔχει καμιὰ ἐλπίδα νὰ μὲ πάρῃ.

— Τὸν ἀτιμο! Καὶ γιατί σ' ἀγαπάει τὸ λοιπόν; αϊ; γιὰ ἀτιμίες;

— Δὲ μ' ἀγαπάει. Ἐγὼ τὸν ἀγαπάω.

Καὶ ἀποτραβήχτη, σηκώνοντας τὸν ἀγκῶνα τῆς νὰ προφυλάξῃ τὸ πρόσωπό της, γιατὶ ἡ μάννα τῆς, καθὼς ἀκουσε τέτοιο λόγο, ἐσήκωσε τὸ χέρι τῆς καὶ χύθηκε ἀπάνου τῆς.

Ἐνα λαχάνιασμα ἀκούσθηκε καὶ ἡ ὁργὴ τῆς μάννας ἐπεσε στὸ κεφάλι τῆς Ἀγνῆς, ποῦ εἶχε συμμαζευτῆ κοντά στὸν τοῖχο καὶ τὸ σκέπαζε μὲ τὰ δυό τῆς χέρια.

Ἄμα χόρτασε νὰ χτυπῇ ἡ ἀγελαδάρισσα, ξεφώνησε ἀνάμεσα σ' ἔνα βραχὺ λαχάνιασμα:

— Σὰ σ' ἀρέσῃ . . . παληοβρῶμα . . . ξαναγύρισε τὰ μάτια σου . . . καὶ κάνε πῶς τόνε κυττάζεις.

Καὶ σήκωνε τὴν καρδέκλα ποῦ εἶχε πέσει, τὸ βάζο τοῦ τραπεζιοῦ ποῦ εἶχε γείρει, κι' ἐσυμμάζευε τὰ μαλλιά της, ποῦ εἶχαν ἀνταριάσει.

Ἡ Ἀγνῆ, συμμαζεμένη ἐκεī ποῦ ἔμεινε, ἀρχισε νὰ σιγοκλαίῃ. Τ' αὐτιά τῆς εἶχαν γίνει τριανταφυλλὰ σὰ φοδοπέταλα. Τὰ μαλλιά της εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, τραβηγμένα, μαδημένα.

Ἡ μητέρα της, λαχανιασμένη ἀκόμα, ἔλεγε, ὅλο ἔλεγε, τριγυρίζοντας στὴν κάμαρα καὶ πιάνοντας πότε τὸ ἔνα πρᾶμα, πότε τ' ἄλλο, νευρικά.

— Ἀκοῦς ἐκεī! . . . «ἔγω τὸν ἀγαπάω!» καὶ ἔχεις καὶ μοῦτρα καὶ μοῦ τὸ λές ἀκόμα, . . . ἀδιάντροπη! . . . Ἐμεῖς νὰ πασκίζουμε νὰ βροῦμε ἔναν ἀνθρωπὸ τῆς προκοπῆς, ἔνα παιδί μὲ τὴ σειρά του, ν' ἀνοίξουμε τὸ σπίτι μας, νὰ μεγαλώσουμε τὴ δουλειά μας, νὰ ποῦμε καὶ μεῖς πῶς ἡσυχάσαμε, πῶς θάχουμε στὰ γερατειά μας ἔνα σπίτι νὰ καθήσουμε κι' ἔνα κομμάτι ψωμὶ νὰ φάμε, καὶ τώρα ποῦ ἔρχεται ἡ τύχη καὶ βρέθηκε ἔνας γαμπρὸς ποῦ μὲ τὸ κερί νὰ τόνε γυρεύαμε δὲ θὰ τὸν εὑρίσκαμε, πλούσιος, ὅμορφος, ἀπὸ σῶι, μ' ἀξιοπρέπεια, μ' ὀλες τῆς χάρες . . .

Ἐνα ξεφωνητὸ ἔξεσπασε ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὰ χέρια ποῦ ἐσκέπαζαν τὸ κλαμένο πρόσωπο τῆς κόρης, ἔνα κλάμα δυνατό, ποῦ χύνετ' ἀπ' τὰ μάτια, ἀπ' τὴ μύτη, ἀπ' τὸ στόμα, κι' αὐτὰ τὰ λόγια:

— Δὲ θέλω . . . νὰ παντρευτῶ . . . μὲ ἀνθρωπὸ ποῦ . . . δὲν τὸν ἀγαπάω. . . . Θέλετε . . . νὰ μὲ πουλήσετε. . . .

— Θέλουμε νὰ σὲ σώσουμε, καὶ νὰ σώσουμε καὶ τὸ σπίτι μας.

— Ὁχι, ἐφώναξε μὲ πειὸ δυνατὸ κλάμα ἡ Ἀγνίτσα, δὲν τὸν θέλω τὸν Ἀλέξη. Ἄν θέλετε νὰ μὲ πεθάνετε, τότε μοναχὰ νὰ μοῦ τὸν δώσετε. Εἰναι ἔνας πρόστυχος, κι' ἀς ἔχῃ ἐκατομμύρια.

— Νὰ βουβαθῆς! Κι' ὅ, τι θέλει τὸ ξερό σου δὲ θὰ γίνη. Ἡ τὸν Ἀλέξη ἡ κανένανε.

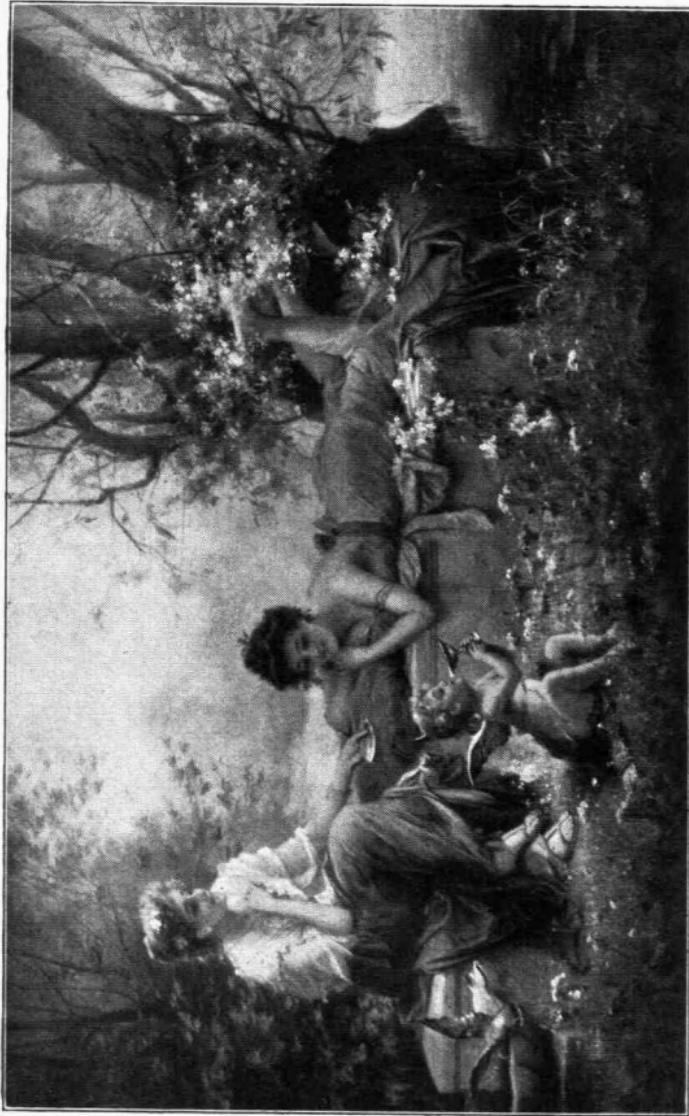
— Κανένανε! ξεφώνησε πάλ' ἡ κόρη μὲ ἀπόφασι. Καλλίτερα νὰ πεθάνω.

— Νὰ πεθάνης, νῦρα σου καλή! Παρὰ νὰ σὲ καταραστῶ, καλλίτερα νὰ σὲ νεκρωφιλήσω. Χίλιες φορὲς καλλίτερα!

Κι' ἡ μητέρα ἀνοιξε τὴν πόρτα κι' ἔφυγε μ' ὄδημή.

Μιὰ σιωπὴ ἐπεσε στὴν κάμαρα ὑστερ ἀπὸ μιὰ τέτοια κα-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

ΓΛΥΚΕΙΑ ΜΕΘΗ.— [“Εργον τοῦ Η. Ζατζκά]

τάρα. Τὸ σιγανὸ κλάψιμο τῆς Ἀγγίτσας ἀκούστηκε γιὰ λίγη
ῶρα ἀκόμα. "Υστερα ἔπαψε κι' αὐτό, κι' ἡ κόρη γύρισε πρὸς
τὸ παράθυρο, ἐστήλωσε στὸ τζάμι τὰ μάτια της τὰ βουρκω-
μένα καὶ πρησμένα, κι' ἔρριξε πέρα τὴ ματιά της, πέρα, στὸν
κάμπο τὸν πανέρημο ποῦ ἐθόλωνε στὸ βραδυνὸ τὸ σούρουπο.

Βαρειὰ σὰν τὴν ψυχὴ της ἦταν ἡ συννεφιὰ ποῦ ἐσκέπαζε
τὸν οὐρανό, ἔνας βοοηᾶς φυσοῦσε ἀνταριασμένα, τοιζοβολοῦσε
τὸ παράθυρο καὶ πάγωνε ἡ καρδιά της. Ἡταν στὰ τελευταῖα
του ὁ χειμῶνας· σὲ λίγες μέρες θὰ ἦταν "Ανοιξι, καταραμένη"
"Ανοιξι, ποῦ θάκανε μιὰ κόρη σκλάβα, καὶ θάθαβε μιὰ ἀγάπη
ἀγγελικὴ στὸν τάφο ἐνὸς γάμου στανικοῦ. Τελείωσε! ἡ κατα-
δίκη ἦτανε βέβαια. Ἡ ἀγάπη της καταραμένη. Τίποτα δὲν
ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ. Θά ζούσε αἰώνια μὲν ἄντρα ποῦ γι' αὐ-
τὴν θὰ ἦταν πάντα ξένος, σὰν νὰ τὴν ἐστεφάνωναν μὲ κάποιο
ζῶο, ἄλλου γένους πλάσμα, ποῦ δὲ θὰ τῶννοιωθε ποτέ. Καὶ ἡ
πρόστυχη διμορφιὰ τοῦ 'Αλέξη, τοῦ γαμπροῦ, μὲ τὸ βάρβαρο
τὸ σῶμα του, ἔνα σῶμα ποῦ μὲ μιὰ γροθιὰ ὅταν θὰ θύμωνε, ἡ
ὅταν θὰ μεθοῦσε, θὰ τῶλυνωνε τὸ ἀδύνατο καὶ τὸ μικρὸ κορ-
μάκι της, μὲ τῆς χοντρὲς χειρονομίες του, ποῦ θὰ τὴν ἀγκάλιαζε
ἀδιάντροπα καὶ θὰ τῆς ἔλεγε νὰ τρώῃ γιὰ νὰ παχαίνῃ, γιατὶ «τοῦ
ἀρέσουν ἥ χοντρές», μὲ τὴν ἀδιαφορία ποῦ ἔδειχνε σὲ κάθε
εὐγενικό της λόγο καὶ σὲ κάθε λεπτὸ αἰσθήμα ποῦ ἔννοιωθε
αὐτὴ γιὰ ἄνθρωπο ἥ γιὰ ζῶο ἥ γιὰ πρᾶμμα, ἐκείνη ἥ ἀντιπα-
θητικὴ μορφή του ποῦ ἥθελε μόνο καλοπέρασι, κι' ὅλο γε-
λοῦσε, κι' ὅλο ἐγυαλίζε, τῆς ἔφερν' ἐπανάστασι. "Εἴγαλ" ἔναν
ἀναστεναγμὸ ἀδύνατης ψυχῆς, ποῦ δὲ μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτα
γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἔνα κακό, καὶ μιὰ ζαλάδα ἐσκέπασε τὸ νοῦ της.

* * *

"Απὸ τὴν ἄλλη μέρα διώμως ἔγινε ἀλλοιώτικη. Σὰν νὰ φοβή-
θηκε τὴν κατάρα τῆς μητέρας της, ἐφάνηκε πῶς ἄρχισε νὰ
«βάζῃ μυαλό». Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα γινότανε τὸ καλὸ κορίτσι
ποῦ ἐπιθυμεῖ κάθε γονιός· οὔτε ἔλεγε πιὰ τίποτα, οὔτε καθό-
ταν στὸ παράθυρο ποῦ ἔβλεπε στὸ περιβόλι, οὔτε παραπονέ-
θηκε πειὰ στὴ μητέρα της γιὰ τὸ γάμο ποῦ θέλαν οἱ γονοί
της. Τὸ ἐναντίον μάλιστα, σὰν νᾶδειχνε πῶς ἀνυπομονοῦσε πότε
νάρθῃ κείνη ἥ μέρα. Κάπου - κάπου μουρμούριζε καὶ κανένα
τραγουδάκι. 'Αλλὰ καὶ κάπου - κάπου, ἐκεῖ ποῦ ἦτανε χαρού-
μενη, κοβότανε τὸ γέλιο της, ἐστήλωνε τὰ μάτια της καὶ χλώ-
μιαζε. Καὶ πάλι, σὰν νᾶφευγε καμιαὶ σκιὰ ἀπὸ μπροστὰ ἀπ' τὸ
φῶς της, ξανάβρισκε τὴ διάθεσι.

Μιὰ μανία τῆς γεννήθηκε μὲ τὰ λουλούδια· δπου εὗρισκε
λουλούδι τὸ ἄρπαξε καὶ τόχωνε στὴ μύτη της σὰν νᾶθελε νὰ
τὸ φάγῃ ἀπὸ τὴ μύτη. Γέμιζε τὰ βάζα ἀπὸ ζουμπούλια κι' ἀπὸ
τριαντάφυλλα. "Αμα δὲν εἶχε τὸ μικρὸ περιβολάκι της, ἔδινε
λεφτὰ σ' ἔναν ἐργάτη τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἐπαιρενε. Ζητοῦσε

ἀπὸ τὰ φιλικά της σπίτια· κι' ἡ φιλενάδες τοῦ σπιτιοῦ τὴν μάθανε καὶ τῆς κουβαλούσανε συχνά. Ἡ κάμαρά της, ἡ σάλα, ἡ τραπέζαρια μοσκοβούλούσαν μέρα νύχτα.

Μιὰ μέρα τόσο ἔχαρηκε μ' ἓνα μεγάλο μπουκέτο ποῦ τῆς ἔφερε μιὰ γρηγοῦλα τῆς γειτονιᾶς, ἀπὸ εὐγνωμοσύνη στὸν πατέρα της ποῦ ἔδινε χάρισμα γάλα γιὰ τὸ φτωχὸ παιδάκι της ποῦ ἀρρώστησε, ὥστε τ' ἀγκάλιασε, τόσφιξε στὸ στῆθος της, γύρω στὸ πρόσωπό της, ἓνα μεγάλο ρόδο μέσ' στὰ ρόδα, καὶ εἴπε, σὰ μεθυσμένη:

— "Αχ! στὸ γάμο μου θέλω νὰ ἥναι τὸ σπίτι γεμάτο τριαντάφυλλα καὶ κρίνους. Θὰ μοῦ φέρουν εεύτυχία.

— "Ο ἀγελαδάρης κι' ἡ γυναῖκα του δὲν πιστεύανε τὸ θαῦμα.

— "Εσώθη τὸ παιδί μας, ἔλεγε κεῖνος μὲ μάτια γυαλιστερὰ ἀπ' τὴν χαρά.

— "Η χάρη τῆς Παρθένας, ποῦ τὴν παρακαλάω μέρα νύχτα, τοῦδωσε φώτισι! ἀποκρινόταν ἐκείνη κι' ἔκανε τὸ σταυρό της.

— "Ενα πρᾶμμα μονάχα δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω, ἔλεγ' ὁ πατέρας τὴν νύχτα, σὰν πλαγιάζανε· γιατί ἀδυνάτησε κομμάτι, καὶ σὰν νάγκασε τὴν θωριά της. Ἐνῷ γελάει, τραγουδάει . . .

— Μὰ γι' αὐτό· ἀπ' τὴν μεγάλη τὴν χαρά της, τοῦλεγ' ἡ γυναῖκα του. Δὲν τὸ ξέρεις πῶς ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη τρώει τὸν ἄνθρωπο ὅπως καὶ ἡ λύπη; Καὶ σὲ μιὰ καρδιὰ ἀθώα κι' ἀπραγή ὅπως τῆς Ἀγνίτσας, μιὰ τέτοια μεγάλη εύτυχία πέφτει κομμάτι βαρειά. Τώρα ἀκόμα ξύπνησε καὶ κατάλαβε τὸν κόσμο. Ποῦ τὴν ἀφήνε τόσο καιρὸ κεῖνος ὁ τρισκατάρατος.

— "Ο ἀγελαδάρης ἄκουγε, κύτταζε μὲ δυσπιστία τὴν γυναῖκα του κι' ἔλεγε, ἀφοῦ τὸ σκεφτότανε κι' αὐτός:

— Μπορεῖ . . .

Καὶ γύριζε ἀπὸ τὸν τοῖχο τὸ κεφάλι του, νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὑπνος.

— "Ο γάμος ἀποφασίστηκε νὰ γίνῃ τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ἀπριλιοῦ, μετά τὴν Λαμπτρή. Ὁλα είχαν ἐτοιμαστή: προικιά, στεφάνια, κουφέτα. Ἡ γειτονιὰ μιλοῦσε μὲ εύχαριστησι γι' αὐτὸ τὸ συμπεθεριό.

— Μπράβο, νὰ σου πῶ, στὴ γελαδάρισσα, στάθηκε σὰ φρόνιμη μάννα στὸ παιδί της.

— Καὶ τυχερή. Τέτοιο γαμπρὸ δὲ βρίσκεις εὔκολα τὴν σήμερο.

— Καὶ τὸ κορίτσι, καλό.

— Καλὸ κι' ἄξιο, ζωὴ νάχῃ.

Τὸ περιβόλι τῆς χήρας, τῆς γειτονισσας, εἶχε δουλειὰ τέτοιες ἡμέρες. Πεντοβούλούσε ὅλ' ἡ γειτονιὰ ἀπὸ τῆς τριανταφυλλιές κι' ἀπὸ τοὺς κρίνους. Ο Στέλιος ὅμως οὔτε φαινόταν πονθενά, οὔτε ἀκουγότανε. Νύχτα πήγαινε στὸ σπίτι, χαράμματα ἔφευγε. Ποιός καὶ πότε ἔκοβε τ' ἄνθη; ποιός καὶ πότε σκάλιζε, πότιζε, φρόντιζε τὸ περιβόλι; Δὲν ἦξερε νὰ πῇ κανένας. Κατάκλειστα

τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ πάνου. Μῆνες εἶχε νὰ φανῇ ἀπὸ κανένα τὸ θαλασσί κεφάλι τῆς Ἀγγίτσας: ἄλλους τόσους νὰ φανῇ κι' ὁ ἀνθοκόμος στὸ περιβόλι του, ἄλλους τόσους ν' ἀκουστῇ τὸ πρωΐνό του τὸ τραγοῦδι.

Μιὰ νύχτα, κοντεύαν τὰ μεσάνυχτα, τὴν ὥρα ποῦ γύριζε ὁ Στέλιος ἀπὸ τὴν πόλι, μὲ τὸ κοφινάκι περασμένο ἀπὸ τὸ χέρι του, μουγγὸς καὶ ἀργοσάλευτος, σὰν νᾶχε γεράσει εἴκοσι χρόνια, μιὰ σκιὰ βγαίνει μπροστά του, τὸν σταματᾷ καὶ τοῦ λέει γρήγορα καὶ φοβισμένα:

— Στέλιο, θέλω νὰ σοῦ μιλήσω.

‘Ο Στέλιος στάθηκε βουβός: ἡ ‘Αγγίτσα τοῦ μιλοῦσε.

Τυλιγμένη ὡς τὸ κεφάλι, εἶχε ἀγρυπνήσει καὶ περίμενε. “Οταν ἀποκοιμηθῆκαν ὅλοι, σηκώθηκε κρυφά καὶ κατέβηκε στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς.

Φαινόταν σὰν ἀλαλιασμένη.

— Τί μὲ θέλεις; λέει ὁ Στέλιος. Ἐμένα πειὰ νὰ μὲ ξεχάσῃς.

— Ναι, θὰ σὲ ξεχάσω . . . τοῦ κάνει ἐκείνη. Τὴν Κυριακὴν θὰ παντρευτῶ.

— Τὸ ξέρω . . . ἡ ὥρα ἡ καλή.

— Ἡ κακὴ κι' ἡ μαύρη ὥρα.

— “Οχι, γιατί; Ἐγὼ δὲν ἔμουνα γιὰ σένα, ἔνας δουλευτής, ἔνας φτωχός . . . Εσένα σοῦ πρέπουνε παλάτια. Ξέχασέ με, ‘Αγγίτσα: δὲν ἥτανε γραφτό μας. ”Ητανε καταραμένη ἡ ἀγάπη μας. Μαραθῆκαν καὶ τὰ φιλιά μας καὶ τὰ λόγια μας σὰν τὰ γιασεμιὰ καὶ σὰν τὰ γιούλια ποῦ σούχω δοσμένα, τρία χρόνια τώρα, μὲ τὸ αἷμα τῶν χεριών μου . . .

— Μή μὲ τρελαίνης, Στέλιο, γιατί αὐτὴ τὴ στιγμή . . . ἔδω μπροστά σου . . . ἄχ! . . . ἀκουσέ με μονάχα, δι μοναδική μου ἀγάπη.

— Τί θέλεις;

— Μιὰ χάρη, τὴν τελευταία ποῦ θὰ μοῦ κάνῃ ἡ ἀγάπη σου.

— Εύχαριστως. Τί χάρη;

— Ἀνθη.

— Ἀνθη;

— Ναι: μὰ πολλά, πάρα πολλά: ὅλα ὅσα ἔχει τὸ περιβόλι σου, θέλω νὰ τὰ κόψῃς καὶ νὰ μοῦ τὰ δώσῃς νὰ στολίσω τὸ σπίτι τὴν Κυριακὴ ποῦ θὰ στεφανωθῶ.

‘Ο ἀνθοκόμος τὴν ἐκύτταξε μαραμμένος.

— Νὰ σοῦ τὰ δώσω, τῆς λέει.

Μιὰ στιγμὴ κόπηκε ἡ μιλιά του καὶ ὁ λάρυγγάς του ἐστέγνωσε. “Υστερα ξαναλέει:

— Τόσα πολλά; ὅλο τὸ περιβόλι;

— “Ολο. Νὰ μὴν ἀφήσῃς οὕτε ἔνα γιοῦλι. Θὰ πάρῃς ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅτι θὰ σοῦ κουστίσουνε, δὲ θέλω νὰ ζημιωθῆς.

‘Ο Στέλιος ἐτραβήχθη σὰν νὰ πετάχτηκ’ ἔνα φείδι ἀπάνου του. Τὸ μάτι του ἀστραφε.

— Μὲ τέτοια μαχαιριά μ' ἀποχαιρετᾶς; τῆς λέει. Τὸ ἔρωπον δό πατέρας σου ἔχει λεφτά: ἂς τὰ φυλάξῃ γιὰ τὴν κόρη του.

— Συγχώρεσέ με, Στέλιο, ἀν σ' ἐπείραξα. Μὰ κι' αὐτὸ ἀπὸ ἀγάπη στόσειτα.

— Δὲν πρέπει ἐσὺ νάχης πειὰ ἀγάπη: εἶσαι καταδικασμένη νὰ παντρευτῆς. Θὰ σου χαρίσω ὅλα τὰ ἄνθη τοῦ περβολοῦ μου γιὰ τὸ γάμο σου.

— Σ' εὐχαριστῶ, Στέλιο: μὰ ὅλα! τ' ἀκοῦς; Θέλω νὰ σὲ ἔχασω μέσα στὴν εὐθύδια τῆς ἀγάπης σου, καὶ νάχω μαζί μου αἰώνια τὴν μαραμένη σου ἐνθύμισι.

Τὸν ἐκύτταξε μὲ μάτια ἐκστατικά, σὰν νὰ παραμιλοῦσε καὶ ξανάειπε:

— Θὰ τὰ μαζέψω ὅλα, ἀμα μαραθοῦνε, θὰ γεμίσω μ' αὐτὰ μιὰ μεγάλη κασσέλλα, κι' ἀμα πεθάνω, θὰ πῶ νὰ μὲ νεκροστόλισουνε μ' αὐτά.

‘Ο Στέλιος δὲν ἐμῆλησε ἔβγαλ' ἔναν ἀναστεναγμὸ καὶ ἔδωσε τὸ χέρι του στὴν κόρη.

— Τὸ Σαββατόβραδο θὰ μαδήσω ὅλο τὸ περιβόλι καὶ θὰ σου στείλω ὅλα τ' ἄνθη, τῆς λέει ὕστερα μὲ ἀδύνατη φωνή, ὑποταγμένη στὴ μοιρα. ‘Αειντε, νὰ μὴ σὲ νοιώσουνε, κι' ἡ ὥρα ἡ καλή: στὸ λέω, ‘Αγγίτσα, ἀπ' τὴν καρδιά μου.’ Αειντε στὸ καλό.

— Σ' εὐχαριστῶ, μουρμούρισε ἡ ‘Αγνὴ βιαστικά, καὶ γύρισε κι' ἐμπτήκε στὸ σπίτι.

Τὸ Σαββατόβραδο, δυὸ ἐργάτες ἀνθοκόμοι, μὲ τέσσερα κοφίνια γεμάτα τριαντάφυλλα τοῦ ‘Απρίλη, σκοῦρα, κόκκινα, ἀνοιχτά, ἀσπρά, κίτρινα, ὅσα εἶχε ἡ ‘Ανοιξι, καὶ γεμάτα κρίνους ψηλούς σάναν ἀσπρά κηπαρισσάκια, ποῦ ἐλίγωναν μὲ τὴ βαρειά τους εὐθύδια, καὶ γεμάτα γαρύφαλα, μ' ὅλους τοὺς χρωματισμούς, μεγάλα καὶ θρεμμένα, ἐκουβάλησαν στὸ σπίτι ποῦ θὰ γινόταν τὸ στεφάνωμα, τὴν τελευταία θυσία τοῦ Στέλιου.

Ἡ ‘Αγνὴ ἐδέχθη μαγεμένη τὸν ἀνθισμένο πλοῦτο καὶ τὸ σπίτι πλημμύρησε ἀπὸ εὐθύδια. Τὸ πρόσωπό της εἶχε ἀνάψει ὕστερα ἐκιτρίνισε, κι' ἀνάμεσα στὰ τριαντάφυλλα ποῦ κουβαλοῦσε ἀγκαλιές ἀπάνου, φαινότανε κι' αὐτὸ σάν νὰ εἶχε γίνει ἔνα μεγάλο κίτρινο τριαντάφυλλο. Τὰ μάτια της ἔβγαζαν μιὰ λάμψι εὐτυχίας.

— ‘Α! ἔλεγε χαμογελῶντας μ' ἔκστασιν. Τέτοιο γάμο καμιὰ ἄλλη δὲ θὰ κάνῃ. Θὰ τὸν θυμᾶται ἡ γειτονιά, αἱ μητέρα;

— ‘Αλήθεια, παιδί μου! Ζωὴ νάχουμε.

Καὶ βοηθοῦσε κι' ἔκεινη στὸ κουβάλημα.

‘Αμα κουβαληθῆκαν ὅλα τὰ ἄνθη ἀπάνου, ἡ ‘Αγνὴ τ' ἄπλωσε ἀπάνου στὸ μεγάλο τραπέζι τῆς τραπέζαριας, καὶ τὸ τραπέζι ἔγινε ψηλὸ σὰ βουνάκι διλανθισμένο. Τὰ ἄνθη ἔχειλιζανε καὶ πέφτανε στὸ πάτωμα. Ἡ ‘Αγνὴ ἔσκυθε ἀμέσως καὶ τὰ μάζευε, νὰ μὴν τῆς λειψῇ οὕτε ἔνα γιοῦλι.

‘Στεργα σὰν ἀποκοιμηθῆκαν ὅλοι, αὐτὴ σηκώθηκε, ἀνοιξε διάπλατη τὴ θύρα τοῦ νυφικοῦ θαλάμου, ποῦ ἦταν συγχρισμέ-

νος, σφουγγαρισμένος, φρεσκοβαμμένος τριανταφυλλής, μὲ τὸ κρεββάτι κάτασπρο, μὲ τὴν τουαλέττα κάτασπρη, μὲ τὸ καντῆλι γυαλισμένο, ἔτοιμος γιὰ νὰ δεχτῇ τὴν παρθενικὴ θυσία, ἀναψε τὰ κεριὰ κι' ἀρχισε πρῶτα-πρῶτα ἀπ' αὐτὸν τὸ ἀνθοστόλισμα. "Εφερε ὅλα τὰ βάζα τοῦ σπιτιοῦ σ' αὐτόν, μεγάλα, μικρά, ἀκριβά, φτηνά, τὰ τοποθέτησε στὴν τουαλέττα, στὸ τραπέζακι, στῆς γωνιές καὶ τὰ γέμισε πασχαλιές, τριαντάφυλλα καὶ κούνους. Ἀκόμα δὲν εἶχε ἀρχίσει κι' ὁ μικρὸς θάλαμος εἶχε στολιστῆ καὶ πεντοβολοῦσε. Τὸ μεγάλο τραπέζι τῆς τραπέζαριας ἦταν ἀκόμα φροτωμένο. Τότε ἡ Ἄγνη ἀρχισε νὲ κουβαλῆ ἀγκαλιές ἀπὸ ἄνθη καὶ νὰ τάποθέτῃ ὅπου εἶχε τόπο: στῆς κόχες τῶν τοίχων, στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ καὶ τοῦ τραπέζιοῦ, γύρῳ στὸν καθρέπτην, ἀπάνου στὰ είκονίσματα. Ἀλλὰ τὸ ἀνθοφόρο τωμα δὲν ἐλιγόστευε. Πνιγμένη στὴν εὐωδία, κίτρινη ἀπὸ τὸ λίγωμα, σκοντάφτοντας ἀπὸ τὴν ζαλάδα, ἡ Ἄγνη, ἀμύλητη, μὲ γουρδώμενα μάτια, σὰν τρελή ἀπὸ εύτυχία, ἀπλωσε τὰ χέρια τῆς ἀπάνου στὸ μεγάλο τὸ τραπέζι κι' ὅσα ἄνθη ἔπιασε ἡ ἀγκάλη τῆς τὰ κουβάλησε κι' αὐτὰ καὶ ἔτσι φροτωμένη, στάθκε μιὰ στιγμὴ στὴ θύρα τοῦ θαλάμου νὰ ἰδῇ ποῦ θὰ τὰ βάλῃ. "Ολα ἦταν γεμάτα: μόνο τὸ νυφικὸ κρεββάτι ἀσπριζε, ἀμόλυντο καὶ ἄδειο. Προχώρησε, σὰ μεθυσμένη, ἔπεσε στὸ κρεββάτι καὶ ἀπλώθηκαν τὰ τριαντάφυλλα κι' οἱ κρίνοι καὶ τὰ γαρύφαλλα κι' ἡ πασχαλιές ἀπάνου στὴν χιονάτη τὴν ἀσπράδα καὶ ἔχει-λίσανε στὰ πόδια τῆς.

"Αλλα ἄνθη δὲν εἶχε πειὰ γιὰ στόλισμα. Τότε ἡ Ἄγνη ἀποτραβήχτη, σφάλισε καλὰ τὴν θύρα τοῦ θαλάμου, ἀπὸ μέσα, ἔβγαλε τὸ φουστάνι τῆς, τὴν σεμιζέττα της, ἔχυσε τὰ πλούσια μαλλιά τῆς ἀπάνου στοὺς ἔγγυμνωμένους ἀσπρούς ὅμους τῆς, κι' ἔτσι, μὲ τὰ νυχτικά τῆς, κάτασπρη, παρθενικά, ξαπλώθη ἀπάνου στοὺς κρίνους καὶ στὰ τριαντάφυλλα.

Τὰ κεριὰ καίγαν^ν ἀκόμα, ἀνάμεσα στῆς πασχαλιές τῆς τουαλέττας, ὅταν τὴν αὐγὴ τῆς τελευταίας Κυριακῆς τοῦ Ἀπριλιοῦ βρήκαν τὴν Ἄγνη ξαπλωμένη ἄψυχη, ἀπάνου στὴν ἀνθισμένη αἰωνιότητα τῆς πρώτης καὶ τῆς τελευταίας τῆς ἀγάπης.

E. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Σχέσις πολύπλοκος

Ἄργα πάει πέρα
ναῦδη τὸ φῶς του —
τὴν θυγατέρα
τῆς γυναικός του
πούχε δικό της
φῶς — τὸ γαμπρό της . . .

/'Εκ τῶν τοῦ Διον. Σολωμοῦ